روزنامه سراسری ارک
* سال: بیست و دوم
* شماره (سایی) : ۲۶۲۸
* ایگیر می ایکینجی ایل
* سه شنبه
* ۱۸ بهمن ۱۳۹۰
* ۷ فوریه ۲۰۱۲
* تورکجه ۶

یا دا سال جومه جبباری

رنجدوزان

« ۱۵۷»

گئچمیش سایی نین آردی و...عبدالمناف اونون جاوابیندا دئدی: اوس جاببار منده اثله سالیب چیخیرام قوجالیقیمین فیکرین ائدیره م! ایسته ییره م عرض ائده م کی منیم قئینیم سونسوزدور!

جومه جابار قاشلارینی قووزاییب گؤیه گولومسه ییب دئدی: عبدالمناف دوزون آختارسان باشا دوشمه دیم سن نه دئییرسن. سنین قوجالیقی نین قئینیوین سونسوزلوقونا یا اونون وارلی ـ کارلی لیقینا نه دخلی وار؟

عبدالمناف گولوب اوسگوروب سینه سین صافالدیب دئدی: اوس جابار نظریمه بئله گلیری کی من گره ک یومورتانی دویونله ییب سنه سؤزومو قاندیرام. دریندن فیکیر ائله سن گؤره سن کی اونون سونسوزلوقونون همده واری نین ـ کاری نین منه دخلی وار یا یوخ!

جومه جابار اونا دئدی: دوغرودان‌دا باشا دوشه بیلمه دیم سؤزونو بیر آزجانا آیدین دئنه گؤروم نه دئمک ایسته ییرسن؟

عبدالمناف دئدی: دئییره م کی منیم قئینیمین دار دونیادا بیر دانا باجیسی وار اودا منیم عیالیم عفیفه خانیم دیر. اگر او عؤمرونو وئرسه منه، دونیا مالیندان هر نمنه سی وار منیم عیالیمین دیر منده اوندا شریکم چون سونسوزدور!

جومه جابار یئنه ده گولوب دئدی: عبدالمناف بیر مثل وارکی دئییر ائششه ییم اؤلمه یونجا بیتینجه.

عبدالمناف قاققا چکیب گولوب تئز دئدی: اوس جابار یونجا بیتیب دیر ائششه ییم ده اؤلمه ییب دیر! چونکی ائشیت میشم قئینیم خسته خانادادیر. سی سی یو ـ آی سی یو اوتاغیندادیر عزرائیل ده کسیب اونون باشی نین اوستون انقریب دیرکی اونون جانین آلیب الی بوش آپارسین دیگر دونیادا یئر وئرسین.

جومه جابار اونا دئدی: سن سای گؤر فلک نه سایر.

عبدالمناف یئنه ده جومه جابارین سؤزونون جاوابین قویوب دیبینه دئدی: اوس جابار بئله کی من گؤروره م من سای میشام فلک ده هابئله! آمما بیر سؤزدن خبریم یوخدورکی اونون وصیت نامه سی وار یا یوخ؟ اگر وار مالینی کیم لره یا کیمه باغیشلاییب دیر؟ یوخسا نئجه کی دئدیم اونون دونیا مالیندان هرنه یی وار منیم عیالیمین دیر! بیر یئرده کی منیم عیالیم وارلاندی من داها کن کن شاییردلیقی بوراخمالی یام! اوس جابار قوی بونودا دئییم کی آللاهین یانیندا منه بورج اولسون یانی نذر ائله دیم قئینیمین مالی بیزیم اولسا سنه بیر بؤیوک سرمایا وئره جاغام سنده کن کن لیقی بوراخیب عؤمرونون آخیرینه کیمی دوز یئییب دوز گزیب کئف ایچینده کئف گؤروب قالان عؤمروندن یاخشی فایدالاناجاقسان! آللاهین ایشلریندن هئچکس باش چیخادانماز. بیردن گؤردون آللاه بیزلره ده بیر نظر عنایت ائله دی یوخسوللوقون داها داشین آتدیق.

جومه جابار دئدی: من یوخسوللوقومون عزتین قارونون قیزیل گوموش ایله ده دیشمه رم.*

شاه اسماعیل خطائی نین شعرلری

(۳۵۹)

قاتی مشتاق! ایدیم سن مه لقایه،
شودمدن کیم، سنون گؤردوم جمالون،
کؤنول گؤردی ،گؤزوم دوشدی خطایه !
گرفتار اولموشام یوز مین بلایه .

دوشوبدور عنبر افشان کاکلیندن،
منوم وایه می تا وئرمزسن ای دوست،
سنون تا اول گول حمرایه سایه .
سالیب سان عاشیقی آه ایله وایه .

خطالی قولونام ،رحم ائیله ای یار!
خطائینی بوراخما گیل ختایه!

کوسوبدور

زامان کئچدی، یاخشی دؤندو یامانا
چمن گولدن ،گول چمندن کوسوبدور .
بیر-بیرینه ملت یاغی کسیلیب
یالان دئین ،دوز دئیندن کوسوبدور .

اؤنوموزده نه جیغیر وار، نه ایشیق
گؤیه دئییل ،یئره سجده قیلمیشیق .
معده میزین حشرینه قالمیشیق
بدن روحدان ،روح بدندن کوسوبدور .

بیر -بیریندن آغیر گلیر گونوموز
واللاه ،یامان قالینلاشیب گؤنوموز
جاهللره تاپیشیر یلدی دینیمیز
دین بو خالقدان ،خالق دا دیندن کوسوبدور .

گؤی اوزونده باختیمیزین بورجو وار،
طالع ایله زمانه نین مرجی وار،
بو گونلرین گله جگه بورجو وار
اؤن آرخادان ،آرخا اؤندن کوسوبدور .

بیر-بیرینی آنلامایر نسیللر ،
اؤز یئرینی دگیشیبدیر فصیللر ،
ائل تورپاقدان آیری دوشوب او قدر
اکن یئردن ،یئر اکندن کوسوبدور .

یوخاریلار ال چکمه دی نفعیندن ،
بئش -اون یئرده سارای تیکدی کئفیندن
بیرجه لوقما چؤرک اوچون ائویندن
پئریک دوشن ائل، وطندن کوسوبدور ،

گؤزلریم یول چکنده

قورخورام کی سؤز اولا یئتیشمه یم وصالا
اوره گیم اودو یانار گؤزلریم یول چکنده
یار قلبیمی یارالار هیجران اوره ک یارالار
کیرپیکلرین یول اولار گؤزلریم یول چکنده

ای قلبیمین پاراسی بختیمین آی یاراسی
گل دردیمین دریاسی گؤزلریم یول چکنده -چکنده ..
یار قلبیمی یارالار هیجران اوره ک یارالار
کیرپیکلرین یول اولار گؤزلریم یول چکنده

بیر اولدوزام یانارام گؤیلرده ن بویلانارام
بختیمزی سانارام گؤزلریم یول چکنده ...
گؤزلریم یول چکنده ...

بولودلار

اوچور کولک لرین قانادلاریله
قونور زیروه لره او بوز بولودلار
یاشیل چمن لرین،بنؤشه لرین
سرین قوجاغیندا یاشاییر اونلار

هاردا گیزله دیرلر؟ هاردا بیلمیره م
او ده لی بولودلار شیمشک لرینی
یوخسا اوره کسیزمی یاشاییرمیشلار
بس کیمه وئردیلر اوره کلرینی

اونلار، اوستوموزه آغلاییردیلار
زامان حوکمونده گؤردوکلرینی
گزیب دیار -دیار عکس ائدیردیلر
قانلی قامچیلارین سوردوکلرینی

او چیلغین بولودلار قاماشدیرماسا
اگر بو گؤللرین گؤی گؤزلرینی
نه قوش قاناد چالار، نه جئیران اورکلر
نه ایلهام، یوخودان او یادار منی

دومانلیق

ائله غملر منی کمنده سالیب
الیندن قورتاریب قاچا بیلمیرم
بورویوب دؤره می قارانلیق منیم
بیر اولدوز سایاقی ساچابیلمیرم

دئیه م کی دونیادا ظولمون الیندن
تورپاغدا آغلاییر ، داشدا آغلاییر
فلگین الینده فیرلانان شال للاق
یاخیر اوره کلری ،سینه داغلاییر

زامان سویوغونچو سو دهره سی الده
قویمایر انسانلار قامتین آچسین
آیاقی بو خوولو ، کونده لی یولچو
چاپقینچی الیندن هایانا قاچسین ؟

ائللر زیروه سینده گؤرنده گؤزلر
آیدین سمالاری دومان دگیشیب قانون
سانکی قانونلوغون دگیشیب قانون
اوزونه آیریجا عنوان آلیبدیر

حاقدان سئوز آچاندا ائللر وورغونو
دوداقین تیکرلر ، دیلین کسیرلر
گوردوگون یازاندا یول گؤستره نده
گؤءزلرین چیخاردیب الین کسیرلر

ترکی هنر است

اسماعیل هادی

بخش اول -آواشناسی

صامت ها ی تام و صامت های ناقص

ادامه از شماره قبل و....در شکل گیری صائت ها مسیر صوت کاملا آزاد است و تغییرات صوتی عمدتا توسط آرواره پائین صورت می گیرد و تنها در صائت های گرد است که لب ها تا حدودی مسیر خروج صوت را تنظیم می کنند . به لحاظ آزاد بودن مسیر صوت است که تلفظ صائت ها به مراتب آسان تر از صامت ها هستند و کاملا محسوس می باشند .

اما در میان صامت ها نیز درجه محسوس بودن حروف به یک اندازه نیست . از این رو صامت ها را از لحاظ درجه محسوس بودن به دو دسته کلی تقسیم می کنیم :

۱- صامت های ناقص :

صامت هایی که با خروج صوت از فضای کامل دهان و یا همزمان با آن،با خروج از منفذ بینی شکل می گیرند ،صامت های ناقص می نامیم . اینان به ویژه در اتصال با صائت های نیمه باز، از تلفظ بارز برخوردار می باشند . اینان را از آن لحاظ که در شکل گیریشان صوت هر چند با انحراف مسیر، راهی برای خروج می یابد صامت ناقص می نامیم .مثلا در تلفظ «م،ن»صدا از مسیر بینی راهی به بیرون می یابد . چنان که در تلفظ «ل.ر»در حالی که تاج زبان به لثه های داخل دندانهای فوقانی چسبیده است، صدا از دو طرف زبان خارج می شود . به عبارت دیگر از آن جایی که در شکل گیری این صامت ها، صوت راهی برای خروج می یابد و از این لحاظ این نوع صامت ها،به صائت ها نزدیک می شوند،آنان را صامت های ناقص می نامیم .

۲- صامت های تام :

در شکل گیری این نوع صامت ها مخرج صوتی (مسیر صوت (یا کاملا بسته می شود و یا به شدت تنگ می گردد و خروج صوت با مانع روبرو می گردد .

ادامه دارد

دده قورقود دونیاسی

عزیز محسنی

اؤز ائلی اولان خلق ایدیم، ائلیم ایندی هانی ؟
اؤز خاقانی اولان خلق ایدیم، خاقانیم هانی ؟
اورخون یازی لاری .

«گول تکین آبیده سی»

گئچمیش سایی نین آردی و... آروز بئیرگی یارالایارکن او بیری بیگلر سس سیز- سمیر سیز دونوب قالیرلار . بئیرین آرادان قالدیریلماسی آروزن فیکرینجه قازانین یئینلمه یی دئمکدیر .

آمما ایچی آروز قاریشیق داش اوغوز ارنلرینین هئچ بیری غلبه سئوینجینی دویمورلار . اون ایکینجی بویون بو فاجعه وی اوقاتی بوتون داستانین کدرلی بیر نتیجه یه چئوریلیر. دورزدور، بو بویون آخیریندادا عنعنه وی عباره تکرار اولونور : «دده م قورقود گلیب شادلیق چالدی».

آمما بوشادلیق داها او اولکی شادلیقدان دئییل . اوغوز ائلینه رخنه سالینمیشدیر ،دوست -دوستا ،قوهوم ،قوهوما. باجی اوغلو دائییا ال قالدیرمیشدیر .

قوجا قورقودون عنعنوی سؤزلری ده بورادا تمامیله باشقا جور، فاجعه وی خال لارلا سس لـه نیر .

هانی دئدیگیم بیگ ارنلر؟دونیا منیم دییه نلر؟ اجل آلدی، یئر گیزله دی، فانی دونیا کیمه قالدی؟گلیملی، گئدیملی دونیا.... سون اوجو اولوملو دونیا ...العاقیبت اوزون یاشین اوجو أولوم،آخیری آیریلیقدیر، «ائله بیل اوزون عمور سورموش قورقود بورادا تک اجلین آلدیغی ، یئرین گیزله دیگی »ارنلره دئییل اؤز -أوزونه ده آغلاییر ... دده قورقود دونیاسی نین آجی عاقیبتینه آغلاییر . دده قورقود دونیاسی نین ان بؤیوک فاجعه سی -اوغورلارین اؤز ایچلرینه بیر -بیرلرینه دوشمن کسیلمه لری، عاصی اولمالاردیر .

آذربایجان ادبیاتی نین بلکه ده ان نیک بین اثری حاقیندا یازیمی بو فاجیعه ایله، قورقود آتانین بدبین سؤزلری ایله قورتارماق ایسته مزدیم . چونکی دده م قورقودون اؤز ائلینه، قؤمونه ،گله جک نسیل لره-بیزه و بیزیم اوولادلاریمیزا اوز توتوب دئدیگی باشقا سؤزلرده وار بو سؤزلر دیلیمیز، خلقیمیز یاشادیقجا یاشایاجاق :

قارلی قارا داغلارین ییخیلماسین !کؤلگه لیجه قابا آغاجین کسیلمه سین!

قامن آخان کؤرکلو سویون قوروماسین! چاپارکن آغ -بوز آتین بو دره مه سین! اوغوللا قارینداشیندان آیریلمایاسان ! امیدین اوزولمه سین ! قانادلارین قیریلماسین !چیراغین یانار دورسون !.

تپه گؤزون متنی نین اصلی باسات ده په گؤزون

اؤلدوردیگی بویی بیان ائده ر، خانیم هئی !

مگر خانیم ،بیر گون اوغوز اوتورارکن اوستونه یاغی گلدی . دون ایچینده اورکدی، کؤچدی . قاچوب گئده رکن آروز قوجانین اوغلانجیغی دوشموش ،بیر آصلان بولوپ گؤتورمیش،بسله میش. اوغوز یئنه ایاملا گه لوب ،یوردونا قوندی . اوغوزخانین ایلقیچیسی گلیب خبر گتیردی . آیدیر :«خانیم سازدان بیر آصلان چیقار،آت اورار، آپول -آپول یورروایشی آدام کیبی. آت باسوبان ،قان سوموره ر.»

آروز آیدیر:«خانیم اورکدیگمیز وقتین دوشن منیم اوغلانجیغیم دیر، بلکه ؟» -دئدی .بیگ لر بیندیلر . آصلان یاتاغی اوزه رینه گلدیلر . آصلانی قالدیریب اوغلانی توتدیلار . آروز اوغلانی آلیب ائوینه گتیردی . شادلیق ائتدیلر. یئمه-ایچمه اولدی . آمما اوغلانی نه قده ر گؤتوردیلرسه ،تورمادی ، گئری آصلان یاتاغینا واردی . گئری توتوب گتوردیلر .

دده م قورقود گلدی .آیدیر:«اوغلانیم ،سن اینسان سان، حیوانلا مصاحب اولماغیل !گل یاخشی آت بین -یاخشی ایگیدلر ایله ائش یورت !-دئدی .-اولو قارداشین آدی قییان سلجیک دیر. سنین آدین باسات اولسون !آدینی من وئردیم ،یاشونی آللله وئرسون !»-دئدی .

اوغوز بیر گون یایلایا کؤچدی . آروزون بیر چوبانی واردی .

آردی وار